

Streszczenie

Drohobycz to położone nad Tyśmienicą, dopływem Dniestru, oddalone od Lwowa o ok. 60 km na południowy zachód miasto powiatowe, leżące obecnie na terytorium Ukrainy. Miasto to zamieszkuje niewielka grupa Żydów. Z tych, którzy przetrwali Holokaust większość wyemigrowała do Izraela i Stanów Zjednoczonych oraz Polski. W okresie II Rzeczypospolitej Drohobycz przynależał terytorialnie do Polski.

Dzieje Drohobycza nierozzerwalnie wiążą się z jego żydowskimi mieszkańcami, którzy na przestrzeni wieków w dużym stopniu przyczynili się do rozwoju miasta w każdym jego aspekcie: politycznym, społecznym, kulturowym.

Początki osadnictwa żydowskiego w tym rejonie sięgają średniowiecza i związane są z salinami. W 1404 roku pełnomocnik finansowy Jagiełły, Wołczko, jako pierwszy Żyd wydzierżawił królewskie żupy solne. Od XV wieku liczebność społeczności żydowskiej stopniowo wzrastała.

Niniejsza praca prezentuje powiązania wewnętrzne społeczności żydowskiej miasta Drohobycza w okresie II Rzeczypospolitej uwzględniając podstawowe przejawy życia społecznego politycznego i gospodarczego. Ludność żydowska stanowiła ważny element wielonarodowego społeczeństwa międzywojennego Drohobycza. Jej aktywność obejmowała niemalże wszystkie aspekty życia społecznego. W ujęciu gospodarczym Żydzi zdecydowanie dominowali w handlu i przemyśle, w tym, w bardzo rozwiniętym przemyśle naftowym. Warunki gospodarcze mieszkańców Drohobycza uzależnione były od ogólnego stanu gospodarki polskiej. Kryzys na rynkach światowych poniekąd przyczynił się do rozwoju dużej ilości instytucji dobroczynnych wewnątrz społeczności żydowskiej. Trudne warunki gospodarcze w okresie powojennym oraz w latach trzydziestych próbowano niwelować pobudzając drobną przedsiębiorczość. W tym celu powoływano spółdzielnie kredytowe i kasy bezprocentowych pożyczek.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego gmina żydowska, jedna z najstarszych w Polsce borykała się z kłopotami finansowymi i administracyjnymi. Wyłonione w wyborach do gminy żydowskiej, rozpisanych w 1924 roku, władze, podjęły próbę naprawy poszczególnych aspektów funkcjonowania gminy. Znaczne obciążenie finansowe dla gminy żydowskiej stanowił katastrofalny stan budynków służących do celów religijnych. W omawianym okresie odnowiono szpital żydowski, dom starców, Synagogę Wielką oraz realizowano plany budowlane w obrębie nowego cmentarza żydowskiego.

Życie polityczne Żydów drohobyckich charakteryzowała duża różnorodność stronnictw politycznych syjonistycznych i niestyjonistycznych. Do najaktywniejszych należały ugrupowania syjonistyczne. Powiązane z nimi organizacje młodzieżowe prowadziły dynamiczną działalność poprzez organizację różnego rodzaju spotkań, wykładów, warsztatów i kursów.

Religijne szkolnictwo żydowskie, zwłaszcza na poziomie elementarnym rozwijało w oparciu o zasady judaizmu. Ponadto część młodzieży korzystała z państwowego systemu oświaty uczęszczając do lokalnych placówek szkolnych. W prywatnym Gimnazjum Koedukacyjnym im. Leona Sternbacha oraz Gimnazjum Państwowym im. Króla Władysława Jagiełły uczniowie wyznania mojżeszowego stanowili większość. W gimnazjum państwowym odsetek ten spadł poniżej 50 % w połowie lat trzydziestych.

Społeczność żydowską na tle pozostałych narodowości wyróżniało bogate życie kulturalne. Poza gościnnymi występami artystycznymi prezentującymi znane dzieła w języku jidysz, tworzono lokalne stowarzyszenia zajmujące się szeroko pojętą sztuką. Drohobycz jest obecnie miastem postrzeganym przez pryzmat Bruno Schulza, chociaż twórców nie tylko żydowskich pochodzących z tego miasta było ponad dwudziestu.

Szczególnym miejscem dla społeczności żydowskiej był Dom Żydowski, który był swoistym centrum życia społecznego Żydów.

Społeczność żydowska Drohobycza w latach 1918-1939 wykazywała ponadprzeciętną aktywność gospodarczą, społeczną i polityczną. Poprzez szereg organizacji tworzyła zwarte środowisko.

Wybuch II wojny światowej rozpoczął proces, który doprowadził do niemalże całkowitego zniszczenia ludności żydowskiej w Drohobyczu. Nigdy później nie odrodziła się ona w takim stopniu jak funkcjonowała przed wojną.

